

1. Yleistä tietoa suurpedoista

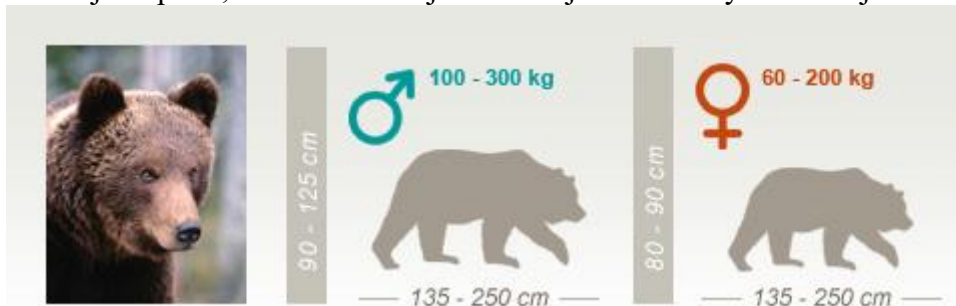
1.1. Karhu

Karhu on Euroopan suurin petoeläin ja Suomen kansalliseläin. Karhu nukkuu talvisin, ja vetäytyy talvipesälleen syys – marraskuussa ja heräilee unilta maaliskuis – toukokuussa. Karhu liikkuu pääsääntöisesti hämärässä ja öisin. Se on vahva ja ketterä, hyvä uimaan ja kiipeämään. Karhu välttelee ihmistä parhaansa mukaan, eikä ihminen monesti huomaa karhua, vaikka se olisi lähelläkin. Hyvät aistit, kyky liikkua äänettömästi ja piiloutumisen taito pitävät sen poissa ihmisten silmistä.

Karhut tulevat sukukypsiksi 3-5 vuoden iässä, ja naaraskarhu synnyttää 1-4 pentua talvipesään 2-4 vuoden välein. Uros- ja naaraskarhu elävät omilla alueillaan, eivätkä ole toistensa kanssa tekemisissä kuin kiima-aikana. Pennut seuraavat emoaan yleensä seuraavan vuoden touko – kesäkuuhun, mutta emon mukana voi olla saman ja edellisen vuoden pentuja.

Karhu on kaikkiruokainen, sen ruokavalioon kuuluvat marjat, viljat, kalat, hyönteiset ja nisäkkäät. Karhu kelpaavat hirvet, peurat ja kauriit, ja se syö myös haaskoja. Karhun ruokavaliosta 70% on kuitenkin muuta kuin lihaa.

Karhuja esiintyy koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Vahvin kanta on Itä-Suomessa ja Lapissa, mutta havaintoja tehdään jatkuvasti myös Etelä- ja Länsi-Suomessa.

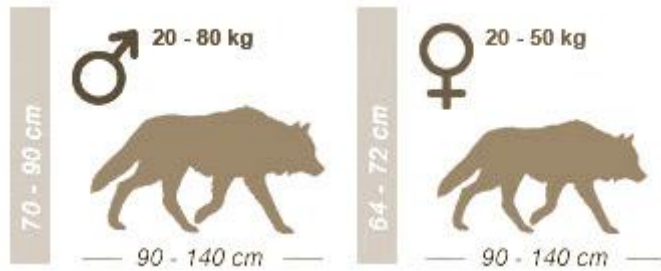

1.2. Susi

Susi on koiraeläimiin kuuluva nisäkäs, ja villeistä koiraeläimistä suurin. Se on pohjoisen petoeläimistä sosiaalisin ja elää mieluiten perheyksiköstä muodostuneessa laumassa. Sudet elävät kiinteinä pareina ja lisääntyvät yleensä vuosittain. Susilauma on tavallisesti perheyhteisö, joka muodostuu alfaparista ja heidän jälkeläisistään. Suomessa susilaumoissa on keskimäärin 7 yksilöä. Susi liikkuu kaikkina vuorokauden aikoina, pääasiassa kuitenkin hämärässä ja yöllä. Susi pyrkii karttamaan ihmistä.

Suden kiima-aika on helmi-maaliskuussa ja kantoaika n. 60 vuorokautta. Susinaaras synnyttää kolmesta kuuteen pentua toukokuun puolenvälin tietämillä. Pesää vartioi aina joku lauman jäsenistä. Pentujen kuolleisuus on susilla suurta, noin puolet pennuista menehtyvät sairauksiin, loisiin tai ravinnon puutteeseen. Susi on lihansyöjä, ja käyttää ravinnokseen monipuolisesti jäniksiä, jyräjyitä, lintuja ja hirviä. Ruokavaliota on monipuolisimmillaan alkukesästä, poikasille on saatava ruokaa päivittäin. Pentujen kasvaessa syksyä kohti lauma liikkuu enemmän ja saalis painottuu suurriistaan, kuten hirven vasoihin. Koko lauma osallistuu metsästykseseen ja myös pennut harjoittelevat metsästämistään.

Runsaimmat susikannat ovat itärajalalla, mutta viime vuosina susien määrä on lisääntynyt voimakkaasti läntisessä Suomessa. Kierteleviä ja pesiviäkin susia voi esiintyä koko maassa.

1.3. Ilves

Ilves on Suomen ainoa luonnonvarainen kissaeläin. Kissaeläinten tapaan se on ruokavalioltaan suurepedoista kaikkein petomaisin, ruokavalio koostuu melkein yksinomaan linnuista ja nisäkkäistä.

Kesällä ilveksen turkki on punaharmaa, talvella harmaanvalkea. Turkissa on ruskeita tai mustia juovia ja täpliä, mutta myös lähes täplättömiä yksilöitä esiintyy.

Ilves on notkea ja äänetön liikkuja, jolla on erinomainen kuulo- ja näköaisti. Näihin kahteen aistiin se nojaa myös saaliin havainnoinnissa, hajuaisti ei ole ilvekselle tärkeä. Kissaeläinten tapaan ilves näkee pimeässä. Ilvesten tarkkojen aistien takia ihmiset pääsevät harvoin näkemään ilvestä. Ilveksellä ei ole luontaisia vihollisia, mutta se väistää sutta.

Ilveksen kiima-aika on helmi-maaliskuussa, kantoaika on 63-72 vuorokautta. Pentuja syntyy 1-4 kappaletta, ensimmäinen pentue on yleensä pienempi ja pentueen koko riippuu myös ravintotilanteesta. Pennut ovat riippuvaisia emostaan seuraavaan kevääseen saakka. Suomen ilveskanta on runsastunut metsästyksen rajoittamisen takia ja ilvestä tavataan nykyään koko maassa.

1.4. Ahma

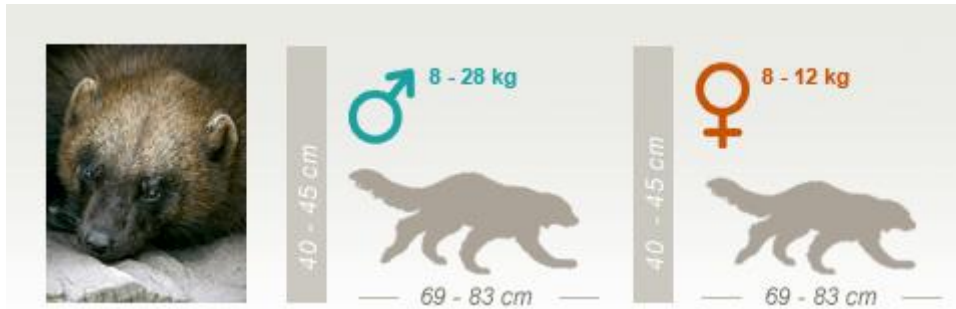
Ahma on suurin nääteläimemme. Sen esiintyminen riippuu paljon muista pedoista, etenkin susista, koska ahma on raadonsyöjä. Se siis pikemminkin etsii syötävää kuin saalistaa sitä, vaikkakin se on myös etevä saalistaja. Otollisissa lumiolosuhteissa ahma saattaa tappaa useammankin poron tai metsäpeuran, eli se tappaa ns. varastoon. Saalisvalikoima on laaja pikkunisäkkäistä em. isompiin eläimiin. myös marjat kuuluvat ahman ruokavalioon.

Ahman on yleisväriltään tummanruskea, kyljillä on ruskeat tai kellertävät poikittaisjuovat, myös otsa ja posket ovat vaaleammat.

Ahma liikkuu ruokaa etsiessään 20 – 40 km päivämatkoja. Se on taitava kiipeilijä ja tutkii mielellään koloja ja mättäikköjä etsiessään syötävää.

Ahman kiima-aika on kesä-heinäkuussa. Ahmalla (kuten karhulla) on viivästynyt sikiönkehitys, ja poikaset syntyvät tavallisesti helmikuussa lumen alle kaivettuun pesään. Poikasia ahma saa 2-4, ja ne seuraavat emoaan syksyyn saakka, joskus jopa seuraavien pentujen syntymään asti.

Suomen ahmakanta on runsastunut noin 400 yksilöön, ja se on levittäytynyt etelämmäksi perinteisiltä Itä- ja Pohjois-Suomen elinalueilta.

Lisää suurpedoista: <https://www.suurpedot.fi/>
<https://www.luke.fi>
<https://www.riista.fi>

2. Suurpetojen kohtaaminen

Suurpeto kannattaa pyrkiä kohtaamaan rauhallisesti. Tilanne laukeaa yleensä, kun peto väistää ihmistä. Paikalta kannattaa vetäytyä tulosuuntaan rauhallisesti. Pedolle ei kannata kääntää selkäänsä tai huudella sille.

Alla yksityiskohtaisempia ohjeita suurpetojen kohtaamiseen:

2.1. Karhu

Karhu liikkuu iltaisin ja aamuvarkaisella. Kohtaaminen johtuu yleensä siitä, että karhu tulee yllätetyksi, sillä karhu pyrkii välttelemään ihmistä. Erinomaisen kuulo- ja hajuaistin ansiosta se aistii ihmisen jo kaukaa ja piiloutuu tai poistuu paikalta. Karhut ovat yksilöitä, jotka voivat käyttäytyä eri tilanteissa eri tavalla. Toiset ovat uteliaita ja toiset voivat olla aggressiivisiä, mutta perussääntönä muista aina: vaaratonta karhua ei ole.

Näin vältät vaaratilanteet:

- Älä ruoki karhua. Ruokkiminen totuttaa karhun ihmiseen ja karhu muistaa helpon ruoka-apajan. Älä jätä ruokatarpeita ja roskapusseja yöksi ulos, hävitä kesämökillä kaikki jätteet.
- Jos löydät karhun tappaman eläimen, poistu heti paikalta tulosuuntaasi. Karhu on todennäköisesti vielä lähistöllä. Haaska on yleensä peitetty sammalilla tai upotettu osittain suohon.
- Jos näet karhunpennun, emo on varmasti lähistöllä. Älä mene lähemmäksi, vaan poistu tulosuuntaasi. Vaarallisinta on, jos joudut emon ja pennun väliin. Emo puolustaa vaistomaisesti pentujaan hyökkäämällä vaaran aiheuttajaa kohti.
- Pidä koirasi kytkettynä. Vapaana liikkuva koira saattaa joutua tekemisiin karhun kanssa. Jos koirasi on irti ja kuulet sen suunnasta voimakasta ärähtelyä tai karjumista, poistu kauemmaksi ja hakeudu avoimeen paikkaan. Jos koira lähtee karhua pakoon, se tulee todennäköisesti sinua kohti ja karhu voi seurata perässä.

Karhu on sinua nopeampi juoksemaan ja parempi kiipeilemään.

- Vihainen karhu urahtelee ja heiluttelee päätään puolelta toiselle. Sillä on korvat luimussa ja niskakarvat pystyssä ja se seisoo neljällä jalalla. Karhu varoittaa nousemalla takajaloilleen ja karjumalla voimakkaasti.
- Peräänny rauhallisesti samalla hiljaa puhuen. Älä huuda tai ääntele voimakkaasti, sillä karhu tulkitsee sen vihamielisyydeksi. Älä tuijota karhua silmiin, se merkitsee haastetta. Puuhun kiipeäminen ei auta, koska karhu on sinua parempi kiipeilijä.

- Jos karhu kuitenkin käy kiinni, heittäydy mahallesi maahan, suojaa käsilläsi päästäsi ja niskaasi, ole liikkumatta eli tekeydy valekuolleeksi. Pakoon juokseminen ei kannata, sillä karhu on aina sinua nopeampi.
- Vahingoittunut karhu on aina vaarallinen. Jos törmäät autolla karhuun, älä missään nimessä poistu ajoneuvosta, vaan hälytä apua ja ilmoita kolarista poliisille. Poliisi hoitaa tilanteen eteenpäin. Jos karhu on jäänyt kolarissa henkiin, varoita muita tiellä liikkujia.

Mikäli kohtaat uhkaavasti käyttäytyvän karhun, ilmoita siitä välittömästi hätäkeskukseen.

Taajama-alueella liikkuvasta karhusta on myös syytä ilmoittaa hätäkeskukseen. Jos karhu ei käyttäydy uhkaavasti, ilmoita siitä lähimmälle petoyhdyshenkilölle tai tuntemallesi paikallisen metsästysseuran jäsenelle.

2.2. Susi

Suden on havaittu hyökkäävän ihmisen kimppuun kolmesta syystä:

- Susi on sairas. Sairas susi voi käyttäytyä vihamielisesti tai kesyksi. Useimmiten ihmistä purevat sudet sairastavat raivotautia eli rabiasta. Tällöin sairastunut susi voi purra useita ihmisiä, jotka saavat puremasta hengenvaarallisen vesikauhutartunnan. Terve susi välttelee ihmistä.
- Ihmisiä saalistavat sudet. Jossain päin maailmaa (esim. Intiassa) on raportoitu tapauksia, joissa nälkiintyneet sudet ovat alkaneet saalistaa nuoria lapsia luontaisen ravinnon loputtua.
- Itseään tai poikasiaan puolustava susi voi poikkeustilanteessa hyökätä ihmisen kimppuun.

Jos kohtaat suden, toimi seuraavasti:

- Pyri poistumaan uhkaavasta tilanteesta tai liian tungettelevien susien seurasta. Muista että susi, vaikka se vaikuttaisikin kesyiltä ja vaarattomalta, on aina kookas villieläin ja suurpeto. Vältä pakoon juoksemista, vaikka se olisikin ensimmäinen reaktiosi. Jos sinulla ei ole muuta poistumismahdollisuutta, kiipeä jonkin korkean esineen kuten kiven tai rakennuksen päälle, tai kiipeä puuhun.
- Mikäli susi jatkaa uhkaavaa käytöstä etkä pääse heti poistumaan tilanteesta, vältä suoraa kontaktia suteen ja pyri käyttäytymään mahdollisimman rauhallisesti ja pelottomasti. Pyri siihen, että pääset poistumaan tilanteesta tavalla tai toisella, tai että susi jättää sinut rauhaan.
- Jos susi käy sinuun kiinni, sinun on joko pelästytettävä se tai saatava se luopumaan hyökkäyksestä taistelemalla vastaan. Jos susi kohtaa voimakasta vastarintaa, se luopuu hyökkäyksestä. Poikkeuksena ovat tietenkin raivotautia sairastavat sudet.

Mikäli kohtaa uhkaavasti käyttäytyvän suden, ilmoita siitä välittömästi hätäkeskukseen. Mikäli käytös ei ole uhkaavaa, ilmoita sudesta lähimmälle petoyhdyshenkilölle tai tuntemallesi paikallisen metsästysseuran jäsenelle.

Milloin pihasudesta kuuluu ilmoittaa poliisille?

Suomen susikannan hoitosuunnitelma 2019 määrittelee tilanteet ja suden käyttäytymisen, joista suden ihmisarkuuden menettäminen voisi olla pääteltävissä, neljään eri kategoriaan. Määritelmää on tarkennettu, jotta ihmiset osaisivat olla yhteydessä oikeaan viranomaiseen.

Kategoriat 1 ja 2, ole yhteydessä paikalliseen petoyhdyshenkilöön tai metsästysseuran jäseniin!

1. Huolta aiheuttava susi. Susi tai suden jäljet havaitaan alle 100 metrin etäisyydellä asuin- tai tuotantorakennuksesta, kuitenkin piha-alueen ulkopuolella tai tiellä.
2. Mahdollista uhkaa aiheuttava susi. Suden jäljet havaitaan asuin- tai tuotantorakennuksen piha-alueella. Samoin, jos susi havaitaan pihalla ja se poistuu välittömästi paikalta ihmisen havaittuaan. Piha-alueella tarkoitetaan asuin- tai tuotantorakennusten muodostamaa hoidettua aluetta. Tyhjiillään olevia vapaa-ajan asuntoja ei oteta huomioon.

Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa on sovittu, että Suomen riistakeskus on ensisijainen taho, joka vastaa toimenpiteistä kohtien 1-2 tapauksissa. Ilmoita siis em. tapauksissa alueesi suurpetoyhdyshenkilölle tai metsästysseuran jäsenelle havainnostasi.

Kategoriat 3 ja 4, ole yhteydessä poliisiin!

3. Uhkaa tai vaaraa aiheuttava susi. Suden havaitaan liikkuvan rakennetussa ympäristössä tai ihmisten asuinalueilla satunnaista havaintoa tai välitöntä paikalta poistumista pidempään.
4. Vakavaa vaaraa aiheuttava susi. Susi lähestyy ihmistä tai ei muussa kohtaamistilanteessa poistu paikalta vaan jää kiertelemään tai seuraamaan taikka käyttäytyy uhkavasti. Samoin tilanteet, joissa susi on jo aiheuttanut tai yrittänyt aiheuttaa henkilövahingon tai on käynyt tai yrittänyt käydä ihmisen ulkoiluttaman kytketyn koiran tai muun (ihmisen kytkettynä ulkoiluttaman) kotieläimen kimppuun.

Uhkaa, vaaraa tai vakavaa vaaraa aiheuttavista susista tulee olla yhteydessä hätäkeskukseen numeroon 112.

2.3. Ilves ja ahma

Suomessa ei tunneta tapauksia, jossa ilves tai ahma olisi raadellut ihmisiä vakavasti tai peräti kuolettavasti. Joitain purematapauksia tiedetään tapahtuneen viimeisen sadan vuoden aikana, mutta ne liittyvät joko metsästystilanteisiin tai sairaisiin yksilöihin.

Kerro kohtaamisestasi ilveksen tai ahman kanssa paikalliselle suurpetoyhdyshenkilölle tai metsästysseuran jäsenelle.

Pääsinniemellä havaituista pedoista voi ilmoittaa: Pasi Kilkki (metsästysseuran puheenjohtaja, suurpetoyhdyshenkilö), p. 044 732 3805 (ilmoitus mieluiten tekstiviestillä, en välttämättä työpäivän aikana pysty vastaamaan puhelimeen)
Ilkka Riihijärvi, p. 040 523 6563
Seppo Rantanen, p. 040 512 8656

3. Suurpetojen metsästys

Suurpetojen metsästys tapahtuu Suomen riistakeskuksen myöntämällä poikkeusluvilla. Metsästyslupaa voi anoa tiettyjen reunaehtojen täytyessä, yleisenä piirteenä voidaan todeta, että metsästyslupan saanti riippuu alueella tehdyistä suurpetohavainnoista, ja havainnoissa painopiste on ennen kaikkea pentuehavainnoissa, toisin sanoen pentuehavainnoita tulee olla riittävästi, jotta metsästyslupan hakemisen perusteet täyttyvät. Lisäksi vaaditaan

mahdollisesti SRVA – tilanteita ja säännöllisiä pihavierailuja ym. normaalista poikkeavaa toimintaa. Haetuista pyyntiluvista voidaan myös valittaa tietyn ajan kuluessa, ja näihin valituksiin on viime vuosina pysähtynyt monella alueella suurpetojen metsästys.

Esimerkiksi karhun metsästyslupaa haettaessa lupa-alueen tulee olla tarpeeksi laaja, ja Pääsinniemi kuuluu Heinolan kanssa yhteiseen lupa-alueeseen Sysmän ja Hartolan kanssa. Tarpeeksi suuren lupa-alueen lisäksi maanomistajien kanssa tehtyjen vuokrasopimusten tulee sallia petoeläinten metsästys ko. alueella.

Poikkeuksena on tietenkin vaaraa tai muuta häiriötä aiheuttavat suurpedot, joiden pyytämiseen voi saada erillisen poikkeusluvan.

4. Pienpedot

Pienpetojen osalta tässä dokumentissa keskitytään haitallisiin vieraslajeihin eli minkkiin ja supikoiraan. Näiden osalta metsästys on sallittua läpi vuoden koko maassa.

4.1. Supikoira

Tuntomerkit: Mäyrän kokoinen. Ruumiin pituus yleensä 45–70 cm, häntä 18–25 cm, paino 3–9 kg. Yleisväri mustan ja harmahtavanruskean kirjava. Posket ja raajat ovat mustat tai suklaanruskeat. Poskiparta ja kupeet ovat kellanruskehtavat ja erottuvat hämärässä vaaleampina muusta ruumiista. Raajat ovat lyhyet, minkä vuoksi eläimen liikkuminen näyttää lyllertämiseltä. Korvat ovat lyhyet ja pyöreäpäiset. Turkki on pitkä- ja karkeakarvainen, pohjavilla on hyvin tiheä.

Esiintyminen: Supikoira on levinnyt maahamme idästä 30–40-luvuilta lähtien. Nykyisin säännöllinen levinneisyys ulottuu etelästä Tornio–Suomussalmi linjalle, Lapissa voi esiintyä harhailijoita. Supikoirakannat ovat hyvin runsaat. Supikoiralla on yleensä 3–4 kuukauden pituinen talviuni. Leutoina talvina se voi olla liikkeellä läpi talven.

Lisääntyminen: Kiima-aika on maaliskuussa. Kantoaika noin 2 kk. Pesä vanhassa ketun tai mäyrän pesässä tai kaivaa itse. Synnyttää touko-kesäkuussa 6–12 poikasta, joskus jopa 20. Lajin nopea leviäminen ja kantojen runsaus perustuu paljolti juuri hyvään lisääntymiskykyyn.

Ravinto: Kaikkiruokainen. Laajaan ravintovalikoimaan kuuluvat pikkunisäkkäät, sammakot, marjat, hedelmät, vilja, hyönteiset, jätteet, haaskat, munat ja linnut.

Muuta: Supikoira on tärkeä kettusyyhyn ja rabioksen kantaja ja levittäjä. Turkisten hinnat vaikuttavat saalismääriin suuresti. Pyyntiä on pyritty tehostamaan riistanhoidollisista syistä.

4.2. Minkki

Tuntomerkit: Ruumiin pituus 30–70 cm, häntä 15–21 cm, paino 360–1 750 g. Väri mustanruskea, joskus miltei musta. Valkoista alahuulessa. Rinnassa ja vatsassa toisinaan valkeita laikkuja. Ruumis on pitkä ja notkea, jalat ovat lyhyet. Korvat ovat pienet. Minkin väritys vaihtelee usein, minkä vuoksi minkki sekoitetaan vesikkoon.

Esiintyminen: Kotoisin Pohjois-Amerikasta. Kanta saanut alkunsa turkistarhauksista (osa tullut itärajan takaa) ja levinnyt sittemmin lähes koko maahan. Runsain kanta saaristossa ja vesistöjen varsilla.

Lisääntyminen: Kiima-aika maaliskuussa, kantoaika yleensä 42–51 vrk. Poikaset, joita on 2–6, syntyvät huhti-toukokuussa. Pesä on rantapenkereessä.

Ravinto: Nisäkkäät jäniksen kokoluokkaan asti, linnut, munat, kalat, sammakot ym. Piisamin tärkein saalistaja. Minkkikannalla on paikoin hyvin haitallinen vaikutus pienriistakantoihin.

Muuta: Pyydetään turkiseläimenä ja vahingollisuutensa vuoksi.